

O'PKA ARTERIAL GIPERTENZIYASI BO'LGAN BEMORLARDA KO'P PARAMETRLI XAVF STRATIFIKATSIYASI VA FUNKSIONAL TESTLARNING PROGNOSTIK QIYMATI

Abdujabborov D.T.

Qo'qon universiteti Andijon filiali, Normal va patologik fiziologiya kafedrası,
Andijon, O'zbekiston

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20640443>

Dolzarbli: O'pka arterial gipertenziiyasi (O'AG) — o'pka tomirlari qarshiligining ortishi va o'ng qorincha dekompensatsiyasi bilan kechadigan, yuqori o'lim ko'rsatkichlariga ega bo'lgan og'ir progressiv patologiyadir. Zamonaviy ESC/ERS (2022) xalqaro ko'rsatmalariga muvofiq, O'AG bilan og'irgan bemorlarni muvaffaqiyatli boshqarish dinamik tarzda ko'p parametrlil xavf stratifikatsiyasini o'tkazish va davolash taktikasini shunga qarab belgilashga asoslanadi. Biroq, mahalliy ixtisoslashgan klinikalarda diagnostika resurslarining cheklanganligi sharoitida, funksional testlarning amaliy va prognostik qiymatini tahlil qilish hamda tizimli metabolik buzilishlar bilan aloqasini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi: O'AG bo'lgan bemorlarda ko'p parametrlil xavf stratifikatsiyasi modelining, 6 daqiqalik yurish testi (6DYT) va kardiopulmonal yurish testining (KPYT) prognostik ishonchliligi hamda tizimli metabolik markerlar bilan o'zaro bog'liqligini qiyosiy baholash.

Material va usullar: Andijon davlat tibbiyot instituti klinikasida 1-guruh O'AG tashxisi qo'yilgan (mPAP >20 mm Hg, PVR >2 Wood u., PAWP ≤15 mm Hg) 54 nafar bemor (o'rtacha yoshi 48.5±12.3 yosh, 65% ayollar) 6 oy davomida prospektiv kuzatildi. Bemorlarda ESC/ERS tavsiyalari asosida 3 bosqichli xavf modeli (past, o'rta, yuqori xavf), 6DYT masofasi (6DYM), JSST funksional sinfi (JSST-FS) va NT-proBNP darajasi o'rganildi. Shu bilan birga, patofiziologik jarayonlarni baholash uchun lipidlarning o'ta oksidlanishi markeri — malondialdegid (MDA) va simpatik asab tizimi faolligi tahlil qilindi. Prognostik aniqlikni qiyoslashda ROC-tahlili (AUC) qo'llanildi.

Natijalar: Dastlabki tekshiruvda bemorlarning 15 foizi — past, 55 foizi — o'rta va 30 foizi — yuqori xavf guruhiga mansub deb topildi. 6DYM ko'rsatkichlari JSST-FS bilan kuchli teskari korrelyatsiya ko'rsatdi ($r = -0.72$, $p < 0.001$). Klinik ma'lumotlar metabolik biomarkerlar bilan hamohang kechdi: yuqori xavf guruhidagi bemorlarda MDA miqdori va simpatik giperfaollik belgilari eng yuqori darajada qayd etildi ($p < 0.01$), bu o'ng qorincha disfunktsiyasida oksidlovchi stressning bevosita rolini tasdiqlaydi. 6 oylik kuzatuv davomida 6DYM <165 m bo'lgan yuqori xavf guruhida kasallikning klinik yomonlashuvi va qayta gospitalizatsiya darajasi 45% ni tashkil etdi. Kombinatsiyalangan maqsadli terapiya fonida 6DYM masofasining 30–50 metr ga oshishi (MCID) qayta gospitalizatsiya xavfini minimal darajaga tushirdi. ROC tahlili natijalariga ko'ra, KPYT ko'rsatkichlari ($AUC \approx 0.84$) xavfni va o'lim prognozini bashorat qilishda 6DYTga ($AUC \approx 0.71$) nisbatan statistik jihatdan yuqori ustunlik namoyon etdi. Biroq, 6DYT kundalik jismoniy faollikni aniqroq aks ettirishi va IV funksional sinfdagi og'ir bemorlarda ham mutlaq xavfsiz qo'llanilishi bilan ajralib turdi.

Xulosa:

1. Multi-parametrik xavf stratifikatsiyasi mahalliy O'AG populyatsiyasida kasallik asoratlarini va yashab qolish ko'rsatkichlarini prognoz qilishda yuqori ishonchlilikka ega. Bemorlarda barqaror past xavf (green) maqomiga erishish davolashning bosh maqsadi bo'lishi lozim.

2. O'AGda yuqori xavf mezonil lipidlarning o'ta oksidlanishi (MDA) faollashuvi va simpatotoksikoz kabi tizimli metabolik buzilishlar bilan bevosita bog'liqdir.

3. Prognozni bashorat qilishda KPYT yuqori aniqlikka ega bo'lsa-da, 6DYT soddaligi, arzonligi va real hayotiy yuklamani aks ettirishi sababli klinik monitoringning asosi hisoblanadi. Shifokor amaliyotida 6DYTni har 3-6 oyda rutin monitoring sifatida, KPYTni esa murakkab klinik qarorlar qabul qilishda qo'shimcha vosita sifatida kombinatsiyada qo'llash tavsiya etiladi.

Kalit so'zlar: *o'pka arterial gipertenziyasi, xavf stratifikatsiyasi, 6 daqiqalik yurish testi, kardiopulmonal yurish testi, malondialdegid, prognoz.*